

Sygn. akt II AKa 366/13

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 listopada 2013r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie II Wydział Karny w składzie:

Przewodniczący: SSA – Adam Wrzosek

Sędziowie: SA – Mirosława Strzelecka

SA – Anna Prokopiuk (spr.)

Protokolant: – sekr. sąd. Kazimiera Zbysińska

przy udziale Prokuratora Jerzego Mierzewskiego

po rozpoznaniu w dniu 15 listopada 2013 r.

sprawy B. B.

o zadośćuczynienie za oczywiście niesłuszne tymczasowe aresztowanie

na skutek apelacji, wniesionej przez pełnomocnika wnioskodawcy

od wyroku Sądu Okręgowego Warszawa - Praga w Warszawie

z dnia 27 czerwca 2013 r. sygn. akt V Ko 224/11

I. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że zasądza od Skarbu Państwa na rzecz B. B. tytułem zadośćuczynienia za oczywiście niesłuszne tymczasowe aresztowanie w dniach od 9 lipca 2010 r. do dnia 14 września 2010 r. w sprawie Sądu Rejonowego dla Warszawy – Pragi Południe w Warszawie sygn. akt III K 525/09 kwotę 4.000 zł (czterech tysięcy) z ustawowymi odsetkami od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty;

II. w pozostałej części wnioszek oddala;

III. zasądza od Skarbu Państwa na rzecz adw. M. P. – Kancelaria Adwokacka w W. kwotę 147,60 zł w tym 23% VAT tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej z urzędu udzielonej wnioskodawcy w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym;

IV. kosztami postępowania w sprawie obciąża Skarb Państwa.

UZASADNIENIE

Wnioskiem z dnia 26 stycznia 2011 r. **B. B.** zwrócił się do Sądu Okręgowego Warszawa – Praga w Warszawie o odszkodowanie i zadośćuczynienie w wysokości 20.000 zł za niesłuszne tymczasowe aresztowanie w okresie od dnia 9 lipca 2010 r. do dnia 14 września 2010 r. Żądanie to wnioskodawca rozszerzył w dniu 29 czerwca 2012 r., domagając się zasądzenia na jego rzecz kwoty 600.000 zł tytułem zadośćuczynienia i kwoty 400.000 zł tytułem odszkodowania. Na rozprawie przed Sądem Okręgowym Warszawa – Praga w Warszawie pełnomocnik wnioskodawcy zmodyfikował wniosek w ten sposób, iż wniósł o zasądzenie od Skarbu Państwa na rzecz B. B. kwoty 600.000 zł

tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę w związku z niewątpliwie niesłusznym tymczasowym aresztowaniem w sprawie Sądu Rejonowego dla Warszawy Pragi – Południe w Warszawie sygn. akt III K 525/09.

Stan sprawy przedstawia się następująco:

Postanowieniem z dnia 14 czerwca 2010 r. Sąd Rejonowy dla Warszawy Pragi – Południe w Warszawie w sprawie sygn. akt III K 525/09 wobec nieusprawiedliwionego niestawiennictwa oskarżonego B. B. na rozprawach w dniach 27 kwietnia 2010 r. i 14 czerwca 2010 r. zastosował wobec niego tymczasowe aresztowanie na okres 3 miesięcy od dnia zatrzymania oraz zarządził jego poszukiwanie listem gończym. B. B. został zatrzymany w dniu 9 lipca 2010 r. W dniu 19 lipca 2010 r. wprowadzono do wykonania karę 2 lat pozbawienia wolności orzeczoną przez Sąd Rejonowy dla Warszawy – Żoliborza w Warszawie w sprawie sygn. akt IV K 1517/06, której koniec ustalono na dzień 19 lipca 2012 r. Po zakończeniu odbywania tej kary, w okresie od 19 lipca 2012 r. do dnia 19 lipca 2014 r. B. B. ma odbywać karę 2 lat pozbawienia wolności orzeczoną przez Sąd Rejonowy dla Warszawy – Woli w W. sygn. akt III K 976/06, a od dnia 19 lipca 2014 r. do dnia 19 stycznia 2016 r. – karę roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności orzeczoną przez Sąd Rejonowy dla Warszawy – Woli w Warszawie w sprawie sygn. akt III K 1715/06. W dniu 3 sierpnia 2010 r. Sąd Rejonowy dla Warszawy Pragi – Południe w Warszawie w sprawie III K 525/09 nie uwzględnił wniosku B. B. o zmianę tymczasowego aresztowania na nieizolacyjny środek zapobiegawczy.

Po przeprowadzeniu rozprawy, w dniu 14 września 2010 r. w sprawie sygn. akt III K 525/09 Sąd Rejonowy dla Warszawy – Południe w Warszawie B. B. uznał za winnego zarzucanego mu czynu i na podstawie art. 278 § 5 k.k. w zb. z art. 278 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 12 k.k. skazał go i wymierzył karę 5 miesięcy pozbawienia wolności, jednocześnie uchylił stosowane tymczasowe aresztowanie. Wskutek apelacji wniesionej od wyroku przez B. B., Sąd Okręgowy Warszawa – Praga w Warszawie wyrokiem z dnia 20 lutego 2012 r. uchylił zaskarżony wyrok i przyjmując, że oskarżony dopuścił się zarzucanego mu czynu w okresie od 26 lutego 2005 r. do 8 marca 2005 r., a więc w okresie objętym czynem ciągłym, za który został prawomocnie skazany wyrokiem z dnia 4 kwietnia 2007 r. w sprawie III K 976/06 przez Sąd Rejonowy dla Warszawy – Woli w Warszawie, na podstawie art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k. postępowanie karne wobec B. B. umorzył.

Po ustaleniu powyższych okoliczności, Sąd Okręgowy Warszawa – Praga w Warszawie wyrokiem z dnia 27 czerwca 2013 r. sygn. akt V Ko 224/11 wnioszek B. B. o zadośćuczynienie za oczywiście niesłuszne aresztowanie w sprawie Sądu Rejonowego dla Warszawy Pragi – Południe w Warszawie sygn. akt III K 525/09 oddalił w całości, uznając że zastosowanie w tym postępowaniu tymczasowego aresztowania nie skutkowało obrazą przepisów rozdziału 28 k.p.k., gdyż to wnioskodawca swoim świadomym i celowym działaniem, nie stawiając się na wezwania, uniemożliwił rozpoznanie sprawy przez co uporczywie utrudniał postępowanie karne.

Apelację od powyższego wyroku wniósł **pełnomocnik** wnioskodawcy, skarżąc go w całości.

Na podstawie art. 438 pkt 2 wyrokowi zarzucił:

1. obrazę przepisów postępowania, która mogła mieć wpływ na treść orzeczenia, a to art. 552 § 1 i § 4 k.p.k. oraz art. 410 k.p.k. polegającą na pominięciu przez Sąd Okręgowy faktu, że nakaz zatrzymania i doprowadzenia wnioskodawcy na rozprawę główną w sprawie III K 525/09 na dzień 14 czerwca 2010 r. został wadliwie wykonany, jak i okoliczności, że Sąd Rejonowy w sprawie III K 525/09 nie zwrócił się o odpisy wcześniejszych wyroków skazujących wnioskodawcę, co w konsekwencji skutkowało przyjęciem, że do zastosowania tymczasowego aresztowania doszło wyłącznie na skutek przyczyn leżących po stronie B. B.;

2. obrazę przepisów postępowania, która mogła mieć wpływ na treść orzeczenia, a to art. 552 § 1 i § 4 k.p.k. oraz art. 7 k.p.k. polegającą na bezzasadnej ocenie, że nieuchylenie względem wnioskodawcy przez Sąd Rejonowy w sprawie III K 525/09 tymczasowego aresztowania po wpłynięciu informacji o wdrożeniu wobec niego do wykonania kar

pozbawienia wolności, nie stanowiło przesłanki uznania zastosowanego środka zapobiegawczego za niewątpliwie niesłuszny;

3. obrazę przepisów postępowania, która mogła mieć wpływ na treść orzeczenia, a to art. 7 k.p.k. oraz art. 410 k.p.k. polegającą na całkowicie dowolnej i błędnej ocenie dowodów z zeznań wnioskodawcy, G. B. oraz M. B., a które to dowody wskazują na pogorszenie stanu psychicznego wnioskodawcy, problemów z nawiązaniem kontaktu słownego, załamania się wnioskodawcy w sferze emocjonalnej na skutek zerwania z narzeczoną, a które to okoliczności nastąpiły w wyniku niesłusznego tymczasowego aresztowania B. B. i świadczą o rzeczywistej krzywdzie wnioskodawcy w sferze zdrowia psychofizycznego i sytuacji prywatnej.

Bacząc na powyższe na podstawie art. 427 §1 k.p.k. w zw. z art. 437 §1 i §2 k.p.k. wniósł o:

- zmianę zaskarżonego wyroku poprzez zasądzenie od Skarbu Państwa na rzecz B. B. kwoty 600.000 zł (słownie: sześćset tysięcy złotych) wraz z ustawowymi odsetkami od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty tytułem zadośćuczynienia za oczywiście niesłuszne tymczasowe aresztowanie w okresie od dnia 09 lipca 2010 r. do dnia 14 września 2010 r. w sprawie Sądu Rejonowego dla Warszawy Pragi-Południe w Warszawie o sygn. akt III K 525/09;

ewentualnie

- uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania.

Wnioskodawca B. B. w piśmie procesowym zatytułowanym „Apelacja poszkodowanego” podniósł, iż zastosowane wobec niego tymczasowe aresztowanie było oczywiście niesłuszne, gdyż błędy ze strony Sądu w doręczeniu mu wezwań na rozprawę były przyczyną jego niestawiennictwa, zatem areszt tymczasowy zastosowano wobec niego z obrazą przepisów rozdziału 28 k.p.k., nadto oczywista niesłuszność stosowania tego środka zapobiegawczego jest rezultatem finalnego zakończenia postępowania w sprawie, tj. jego umorzenia z powodu res iudicata. Wskazując na powyższe B. B. wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i zasądzenia na jego rzecz tytułem zadośćuczynienia kwoty 80.000 zł.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja częściowo zasługiwała na uwzględnienie.

Wyjściową kwestią podczas rozpoznawania wniosku o odszkodowanie i zadośćuczynienie za niewątpliwie niesłuszne tymczasowe aresztowanie jest ustalenie, czy ten środek zapobiegawczy stosowany wobec wnioskodawcy nosił cechę „niewątpliwiej niesłuszności” w rozumieniu art. 552 § 4 k.p.k. Dopiero pozytywne ustalenie w powyższym zakresie daje podstawę dla rozważań odnośnie szkody majątkowej i niemajątkowej.

Trafnie Sąd Okręgowy wskazał, że niewątpliwie niesłuszne aresztowanie będzie miało miejsce wówczas, gdy było zastosowane z obrazą przepisów rozdziału 28 k.p.k. albo okazało się niezasadne z punktu widzenia ostatecznego (prawomocnego) rozstrzygnięcia w przedmiocie odpowiedzialności karnej tj. uniewinnienia lub umorzenia postępowania o czyn, pod zarzutem którego nastąpiło tymczasowe aresztowanie. O ile w pełni przekonujące są argumenty Sądu meriti przywołane w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku co do zastosowania tymczasowego aresztowania wobec oskarżonego B. B. w toczącym się postępowaniu przed Sądem Rejonowym dla Warszawy Pragi – Południe sygn. akt III K 525/09 zgodnie z regułami rozdziału 28 k.p.k., o tyle nie można zgodzić się ze stanowiskiem tego Sądu, że w sprawie nie ma miejsca odpowiedzialność Skarbu Państwa oparta na zasadzie ryzyka.

W świetle ustaleń dokonanych przez Sąd I instancji, nie kwestionowanych przez skarżącego, niewątpliwie jest, że w sprawie

III K 525/09, już w chwili wniesienia aktu oskarżenia (a nawet wcześniej, w postępowaniu przygotowawczym) występowała negatywna przesłanka procesowa wskazana w pkt 7 art. 17 k.p.k. Postępowanie przed Sądem Rejonowym zatem nie powinno się toczyć i nie powinno dojść do wydania wyroku skazującego B. B.. Zastosowane w tym

postępowaniu wobec oskarżonego tymczasowe aresztowanie, acz wywołane utrudnieniem przez niego procesu, było niewątpliwie niesłuszne, albowiem spowodowało dolegliwość, której nie powinien doznać w świetle całokształtu okoliczności ustalonych w sprawie, a także prawomocnego jej rozstrzygnięcia. Niesłuszność takiego tymczasowego aresztowania nie podlega odrębnemu badaniu, gdyż zaświadcza o niej sama niesłuszność skazania.

Niewątpliwie niesłuszne aresztowanie B. B. – jak trafnie wskazał wnioskodawca w osobistej apelacji – było nie tylko w okresie od dnia 9 lipca 2010 r. do dnia 19 lipca 2010 r., ale i w okresie od dnia 19 lipca 2010 r. do 14 września 2010 r., w którym odbywał on karę pozbawienia wolności w innej sprawie, będąc jednocześnie tymczasowo aresztowany w sprawie III K 525/09. Należy przy tym przyznać rację skarżącemu, że status tymczasowo aresztowanego zwiększał dolegliwość odbywania przez niego w tym czasie kary pozbawienia wolności, gdyż prowadził do szeregu regulaminowych ograniczeń i dodatkowych rygorów osadzenia. Na podstawie art. 552 § 4 k.p.k. wnioskodawcy – co do zasady – przysługuje zadośćuczynienie za niewątpliwie niesłuszne tymczasowe aresztowanie w okresie od 9 lipca 2010 r. do dnia 14 września 2010 r. Jak się powszechnie przyjmuje, przy określaniu wysokości zadośćuczynienia bierze się pod uwagę czas niewątpliwie niesłusznego aresztowania oraz stopień dolegliwości jakiej doznał wnioskodawca.

W przedmiotowej sprawie okres niewątpliwie niesłusznego tymczasowego aresztowania B. B. trwał 68 dni. Zdaniem Sądu Apelacyjnego skala przeżyć wnioskodawcy nie była znaczna, wiązała się głównie z pogorszeniem jego stanu psychicznego wywołanego izolacją. Zasadnie Sąd Okręgowy ustalił, że podnoszona przez wnioskodawcę utrata pracy w Spółce (...) S.A. nie była spowodowana niesłusznym aresztowaniem, gdyż z pisma Vice Prezesa Zarządu Spółki (k. 463 akt V Ko 224/11) wynika, że współpraca z B. B. trwała jedynie do lutego 2010 r. Stosowanie tymczasowego aresztowania nie uniemożliwiło mu też – wbrew temu co stwierdził we wniosku – kontynuowania studiów. Został on bowiem skreślony z listy studentów Państwowej Wyższej Szkoły (...) w Ł. decyzją Dziekana z dnia 30 kwietnia 2010 r. z uwagi na niezaliczenie I semestru studiów. W pełni Sąd Odwoławczy akceptuje wywody Sądu I instancji zawarte w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku (str. 27 – 29) dotyczące podniesionego przez wnioskodawcę jakoby wpływu niesłusznego aresztowania na zarządzenie wykonania orzeczonych wobec niego kar pozbawienia wolności w innych sprawach. Nie ma żadnych podstaw do twierdzenia, że Sądy rozpatrzyłyby pozytywnie wnioski B. B. o odroczenie wykonania tych kar, a w konsekwencji zawiesiły ich wykonanie. Są to decyzje fakultatywne, a nie obligatoryjne. Nie można również uznać za zasadne, w świetle zebranego w sprawie materiału dowodowego, twierdzenia pełnomocnika wnioskodawcy zawartego w apelacji, iż Sąd I instancji, rozważając kwestię zadośćuczynienia pominął zagadnienie wpływu tymczasowego aresztowania na dobre imię wnioskodawcy w środowisku. Materiał dowodowy sprawy nie dał bowiem podstaw by przyjąć, iż fakt utraty dobrego imienia wnioskodawcy w środowisku z powodu tymczasowego aresztowania miał miejsce. Z zeznań ojca wnioskodawcy – św. M. B. wręcz, wynika, że nie tymczasowe aresztowanie, a fakt wcześniejszego skazania B. B. za przestępstwa oraz jego pobyt w zakładzie karnym w 2006 r. wpłynął na jego opinię w środowisku. Sąd Apelacyjny, biorąc pod uwagę czasokres niesłusznego aresztowania wnioskodawcy, zwiększenie dolegliwości odbywanej kary pozbawienia wolności w innej sprawie przez jednoczesne tymczasowe aresztowanie oraz pewne pogorszenie się stanu psychicznego B. B. związane z izolacją, uznał że kwotą odpowiednią do stopnia dolegliwości związanych z niewątpliwie niesłusznym aresztowaniem jest 4.000 zł. Odpowiedniość kwoty zadośćuczynienia o której stanowi art. 445 § 1 k.c. ma służyć złagodzeniu doznanej krzywdy, a jednocześnie nie ma być źródłem wzbogacenia (vide wyrok SN z 9 lutego 2000 r. III CKN 582/98. LEX 52776).

Tak oceniając wielkość zadośćuczynienia Sąd Apelacyjny w pozostałym zakresie żądanie wnioskodawcy oddalił.